

RESTSTOFFENUNIE; (MEER) WAARDE UIT WATER

Hay Koppers*

■ Bij de bereiding van drinkwater uit grond- of oppervlaktewater blijven reststoffen over. Afvoer van deze stoffen kost(te) geld, en leidde in het verleden veelal tot ongewenste storting als afval, terwijl er wel toepassingsmogelijkheden waren. De waterbedrijven waren zich hiervan bewust, maar hadden eind jaren tachtig weinig vertrouwen in de transparantie in de afvalsector. Bovendien was deze sector nauwelijks ingericht op het verwerken van reststoffen uit water, waardoor er weinig grip was op de verwerking en uiteindelijke bestemming van deze reststoffen. Mede naar aanleiding van het Vewin Milieuplan van 22 maart 1991 heeft dit uiteindelijk geleid tot de oprichting van de onderneming Reststoffenunie Waterleidingbedrijven B.V. (RU) en de wens om te opereren vanaf de vijfde en zesde trede van de duurzaamheidsladder (verwerkingshiërarchie of 'Ladder van Lansink'), die van 'recycling' en 'hergebruik'.

■ Als oprichtingsdatum geldt 1 november 1995 met destijds 26 deelnemende waterbedrijven als participant/aandeelhouder. RU is – op basis van juridische en fiscale motieven – als een BV opgericht, maar werkt in de dagelijkse praktijk als een Shared Service Center, met het bijbehorende stuurmodel (stichting).

De missie is in de loop van de voorbije 20 jaar enigszins aangepast. Deze luidde destijds: het actief verlenen van diensten aan de participanten bij het zoeken naar en (laten) uitvoeren van een efficiënte, effectieve en milieuhygiënisch verantwoorde oplossing van de huidige en in de toekomst te verwachten reststoffenproblematiek binnen de sector van de waterbedrijven.

Gaandeweg is de nadruk steeds meer komen te liggen op het actief ondersteunen van de waterbedrijven om de kosten van de individuele aanbieders te verlagen en de waarde van bestaande en nieuwe reststoffen te verhogen. Dit niet alleen door alle reststoffen te bundelen, maar door oplossingen te zoeken voor individuele stromen tegen een zo hoog mogelijk toegevoegde waarde.

De rol van zowel RU als de waterbedrijven veranderde. Door RU kregen de waterbedrijven er ook een rol

bij, namelijk als leverancier van een grondstof. Dit vraagt om een andere manier van bedrijfsvoering. Het bedrijfsmatig garanderen van kwaliteit, kwantiteit en leveringsbetrouwbaarheid is dan van toepassing.

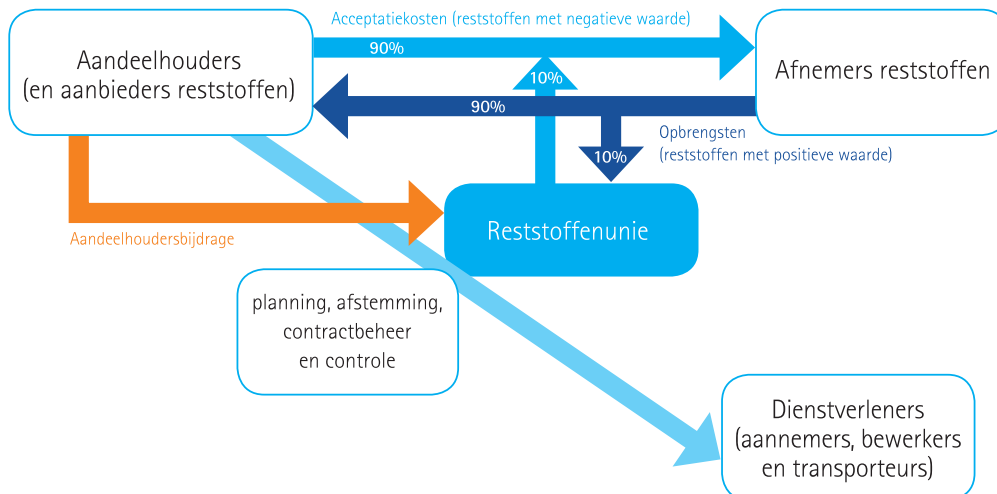
De participanten van RU zijn niet uit op winstbejag, ergo risicovolle activiteiten passen niet in deze positionering. Buitenlandactiviteiten van RU zijn enkel toegestaan indien er een direct belang voor de participanten mee is gediend. Het leveren van diensten aan bedrijven die actief zijn in de watercyclus heeft wel de instemming van de participanten.

De missie is thans om actief diensten te verlenen aan de participanten om voor huidige en in de toekomst te verwachten grondstoffen uit 'water' economische- en duurzaamheidswaarde te creëren.

De visie, zoals verwoord in de 'strategische analyse en plan 2015-2018' is' als volgt:

RU wil een toonaangevende speler zijn bij het ontwikkelen van functionele markten voor secundaire grondstoffen afkomstig uit de watercyclus. Daarbij bieden wij onze participanten openheid, inzicht in en invloed op zowel geld- als goederenstromen en zijn we competitief ten opzichte van andere aanbieders van secundaire grondstoffen/groenere producten.

* **H.M.M. Koppers**, Directeur Reststoffenunie Waterleidingbedrijven B.V., www.reststoffenunie.com

Afbeelding 1: Schematische weergave verdienmodel Reststoffenuie

De kernwaarden van RU kunnen het best worden omschreven als: verbindend rond gedeeld belang, maatschappelijk ondernemend, innovatief, betrouwbaar en efficiënt.

Hoe werkt RU

Tot 2003 fungeerde RU voornamelijk als bemiddelaar/opdrachtnemer van de participanten die deze organisatie hebben opgericht. De contracten kwamen in die opzet rechtstreeks tot stand tussen participanten en afnemers van de reststoffen (*geen eigenaar van reststoffen en geen zelfstandige contractpositie*). De ontwikkeling van markten en afzetkanalen voor reststoffen uit het drinkwaterproces, meer nadruk op integrale kostenbeheersing en inbedding van de keten in wettelijke, juridische en procedurele kaders, hebben de participanten doen besluiten om RU de mogelijkheid te bieden rechtstreeks zelfstandig contracten te sluiten met participanten/toeleveranciers, dienstverleners en afnemers. Ook is de bevoegdheid gecreëerd om aan buitenlandse afnemers te leveren (*wel eigenaar van reststoffen en zelfstandige contractpositie*). Daartoe is de participatieovereenkomst tussen RU en de aandeelhouders in 2003 gewijzigd. Participanten in RU betaalden in den beginne een vaste jaarbijdrage aan de apparaatskosten, waarbij deze afhing van de grootte van het waterbedrijf. De kleinere bedrijven betaalden de helft van de bijdrage van de grote(re) collega waterbedrijven. Ook werd per type reststof een variabele bijdrage geheven, zijnde een (gestaffelde) opslag per aangeboden ton. Betaalde de ontvanger meer dan deze opslag, werd het verschil geretourneerd naar de aanbieder van de reststof. De kosten voor transport & logistiek, acceptatie en keuring werden volledig aan de aanbieder partij toegerekend. Veel van de destijds aangeboden reststoffen vonden hun weg als ‘bouwstof’ naar werken of werden als afvalstof verwijderd door middel van storting. Voor een reststof als kalkkorrels

waren er afzetmogelijkheden naar de staalindustrie en huisvesting/woningbouw. Door valorisatie konden langzaam maar zeker veel betere afzetprijzen worden bedongen, en in 2011 is een nieuw verdienmodel geïntroduceerd, waarbij de kosten en opbrengsten één op één met drinkwaterbedrijven worden verrekend. Dit stimuleert participanten te investeren in kwaliteit hetgeen weer resulteert in een hogere valorisatiewaarde. Goed gedrag wordt beloond. Participanten betalen nu 90% van de apparaatskosten van RU. Deze worden geheven op basis van een vierjaarlijks afvoergemiddelde. RU moet de resterende 10% zelf uit de markt halen. Alle geld- en goederenstromen lopen via de administratie van RU.

Door de introductie van het nieuwe verdienmodel was de vraag aan de orde wat de positie van RU is in mededingings- en aanbestedingsrechtelijke zin. Juridisch onderzoek heeft uitgewezen dat RU is te kwalificeren als een zelfstandige onderneming in de zin van de mededingingswet, zij dient zich dan ook te houden aan de vigerende wet- en regelgeving op dit gebied. RU is geen aanbestedende dienst in de zin van deze wet- en regelgeving. Het verdienmodel is mededingingsrechtelijk toelaatbaar. Veiligheidshalve wordt ervan uitgegaan dat 90% van de omzet moet worden gegenereerd uit activiteiten ten behoeve van de controlerende overheden, waarin de betrokken onderneming feitelijk rond 90% van haar werkzaamheden verricht voor de publieke lichamen. Het merendeelcriterium houdt in dat een marginale activiteit, of een activiteit die louter bijkomstig is ten opzichte van de hoofdactiviteit, ten behoeve van anderen dan de controlerende overheden is toegestaan. Mochten activiteiten worden ontplooid die niet meer bijkomstig zijn aan de hoofdactiviteit, zeg meer dan 10% van de gerealiseerde omzet, dan heeft dit de volgende consequenties:

- inbestedingstrajecten van waterbedrijven richting RU zijn niet meer rechtens mogelijk, waardoor het verdienmodel van RU en dus haar continuïteit in gevaar komt;

- waterbedrijven moeten alsnog melding doen aan de mededingingsautoriteiten omtrent hun samenwerking met RU.

RU vermeldt het percentage van de omzet bij niet-aandeelhouders in haar jaarbericht. Bij een toekomstige samenwerking met de waterschappen moet dus rekening worden gehouden met het merendeelcriterium. Toetreding van de waterschappen als participant van RU biedt evenwel uitkomst. De statuten op het vlak van ‘kwaliteitsvereiste aandeelhouders’ zullen dan moeten worden aangepast.

De Belastingdienst heeft bevestigd dat het nieuwe verdienmodel *at arms length* is, en niet tot fiscale winstcorrecties zal leiden op grond van de Wet op de vennootschapsbelasting (Wet Vpb). Men was verder van oordeel dat RU geen ‘nijverheidsbedrijf’ is, maar een indirect overheidsbedrijf. Om deze reden is bepaald dat het nieuwe verdienmodel een goed aanknopingspunt is om de belastingplicht te beëindigen.

De aandeelhouders besluiten jaarlijks welke reststoffen in het volgende boekjaar naar verwachting een positieve dan wel een negatieve opbrengst (betalen aan de poort van de afnemer) zullen genereren. Reststoffen met een overwegend negatieve waarde worden buiten het verdienmodel gehouden, en vallen rechtstreeks ten laste van de aanbiedende partij. Momenteel heeft zo’n 85% van de reststoffen een positieve waarde en 15% een negatieve waarde. Het afvoervolume ligt jaarlijks om en nabij de 200.000 ton.

Als positieve waarde stoffen kunnen worden aangemerkt: waterijzer (ijzer(hydr)oxide), vloeibaar zowel als steekvast, kalkkorrels en kalkslib (calciumcarbonaat) en kunststofleidingen (PVC-PE-PP). Stoffen als actief kool, poederkoolslib, asbestcementleidingen, filterzand, regeneraat en riviersediment hebben een overwegend negatieve waarde.

Governance structuur

RU is een besloten vennootschap. Alle aandelen zijn in bezit van de Nederlandse drinkwaterbedrijven, dat wil zeggen in Nederland gevestigde publiekrechtelijke en privaatrechtelijke lichamen, die exploitant zijn van een openbaar waterleidingbedrijf in Nederland of een bedrijf in Nederland dat water wint en dit, al dan niet gezuiverd, in hoofdzaak of uitsluitend en gros levert aan openbare waterleidingbedrijven en derden. De participatieovereenkomst (PO) van maart 1995 regelt de wijze waarop de waterbedrijven deelnemen in RU. Het betreft zaken zoals de deelnemende bedrijven, de overwegingen die gelden bij het aangaan van de overeenkomst, uitgifte en prijs per aandeel en dergelijke.

Overeenkomstig de statuten van de vennootschap, zijn binnen RU de belangrijkste bevoegdheden belegd

Afbeelding 2: Inzet van waterijzer als bindmiddel voor zwavel in biogasinstallaties

bij de bestuurder en de RvC. De RvC benoemt de bestuurder, en de AVA benoemt op voordracht van de RvC de Commissarissen. De RvC bestaat uit ten hoogste vijf personen. Drie zetels worden ingenomen door aandeelhouders van RU, voorts heeft een ‘vrije’ Commissaris zitting in de RvC, die benoemd wordt op voordracht van de Vereniging van Waterbedrijven in Nederland (Vewin) terwijl een zetel in de Raad is ingeruimd voor een externe Commissaris van publieke of private huize. Benoeming van een Commissaris geschiedt voor een termijn van ten hoogste drie jaar en is eenmaal terstond herbenoembaar.

RU is niet verplicht de principes en *best practice* bepalingen van de Nederlandse Corporate Governance Code toe te passen. Evenwel sluit de mate van transparantie en verantwoording die de Code bedrijven oplegt, naadloos aan op de doelstellingen en bedrijfsvoering van RU.

De aangepaste Nederlandse Corporate Governance Code uit 2008 is gebruikt als referentie voor de ‘governance structuur’ van RU. De uitwerking bij RU is toegespitst op aard en schaal van deze vennootschap. In de Statuten, Directiereglement en het Reglement Raad van Commissarissen is de uitwerking vervat. Ook is een profiel van de Raad van Commissarissen opgesteld, evenals een rooster voor aftreden cq (her)benoemingsrooster. Een aparte uitgewerkte klokkenluidersregeling is niet gemaakt.

Managing stakeholders

Onze belangrijkste stakeholders of belanghebbenden zijn de Nederlandse waterbedrijven, de participanten in RU. De onderneming positioneert zich nadrukkelijk als een verlengstuk van de waterbedrijven. De ‘moeders’ worden op diverse manieren betrokken bij het reilen en zeilen van RU. Zo stellen de aandeelhouders op basis van een strategische analyse eenmaal per vier jaar de koers vast, hetgeen zijn weerslag heeft in het ondernemingsplan. Op basis daarvan worden

Afbeelding 3: Kalkkorrels als toeslag in betonklinkers

jaarplannen en jaarbegrotingen opgesteld die eveneens door de aandeelhouders worden vastgesteld.

RU beschouwt haar participanten als leveranciers van in hoofdzaak minerale grondstoffen. Bij product- en marktontwikkeling is de continuïteit van afname van deze stoffen, in de hoedanigheid waarin deze vrijkomen op de waterproductielocaties, leidend gevolgd door financiën en duurzaamheid. Welke markten worden bediend of welke pmc's worden ontwikkeld is in eerste instantie de verantwoordelijkheid van RU.

Wil RU een betrouwbare (handels)partner zijn, zal steeds de vraag van onze klanten, zijnde afnemers, centraal moeten staan. De interactie met onze achterban is dan ook vooral gericht op beheersing/verbetering van leveringsketen. In dit verband zijn ondermeer te noemen:

- Inkoopvoorwaarden en leveringscontracten tussen RU en individuele waterbedrijven. Deze zijn opgesteld in nauw overleg en in samenwerking met het 'bedrijfsplatform juristen'
- Protocollen aangaande 'bemonstering&analyse' en 'opslag en vervoer' als onderdeel van de inkoopvoorwaarden. De begeleiding geschiedde door een projectgroep vanuit het 'platform bedrijfsvoering'
- Routekaart drinkwaterreststoffen 2030. Hiertoe is onlangs een gelijknamige werkgroep geformeerd waarin alle waterbedrijven vertegenwoordigd zijn. Hierin komen ontwikkelingen ter sprake die de drinkwaterbedrijven zien in hun reststoffenhuishouding tot 2030. Ook worden doelen en ambities geformuleerd. Vervolgens worden de ontwikkelingen in de markt en omgeving in beeld gebracht. Het eindproduct is een visie met concrete ambities en mogelijke strategieën om daar te komen. Op basis hiervan kan elk waterbedrijf

zijn eigen inzet bepalen en worden concrete onderlinge werkafspraken gemaakt

- Productinnovatie in relatie tot het drinkwaterproces. Dit wordt al dan niet in het kader van een stimuleringsregeling zoals TKI Water, opgepakt door een of meer waterbedrijven in samenwerking met RU en kennispartners. Een mooi voorbeeld hiervan is de vervanging van zand door calciet als entmateriaal in onthardingsreactoren. Op deze wijze wordt een zuivere calcietkorrel verkregen met een hogere toegevoegde marktwaarde

Voorts betrekken we onze aandeelhouders bij ons werk via:

- Kwartaalrapportages per waterbedrijf aangaande de geld- en goederenstromen. Hierin wordt het actuele aanbod afgezet tegen de prognose, zoals verstrekt door het waterbedrijf, en komen de actuele inkomsten en uitgaven per type reststof aan bod ten opzichte van de begroting en de eindejaarsverwachting.
- Statusrapportages waarin we jaarlijks de prestaties van het individuele waterbedrijf rapporteren, dit afgezet tegen de prestaties van alle waterbedrijven tezamen, het landelijke beeld. Deze terugkoppeling omvat ook een beperkte (anonieme) benchmark, bijvoorbeeld ten aanzien van de geleverde kwaliteit van de reststof en de integrale kostprijs voor de afzet van hun reststoffen.
- Online actueel inzicht. Vanaf 2015 kunnen waterbedrijven via een portal toegang verkrijgen tot informatie over geld- en goederenstromen op het niveau van individuele waterproductiebedrijven.

Rol van wetgeving en overheidsbeleid

Het is alweer 35 jaar geleden dat de politicus Lansink met een standaard kwam op het gebied van afvalbeheer, de zogeheten 'ladder van Lansink'. De

waterbedrijven hebben via een inspanningsverplichting (Vewin Milieuplan) te kennen gegeven prioriteit te willen geven aan recycling en hergebruik. RU heeft van meet af aan de weg naar ‘boven’ gezocht, maar liep in de dagelijkse praktijk tegen de nodige wettelijke en administratieve belemmeringen aan om de ‘afvalstoffen’ van de drinkwatersector een hogere status te geven. De definitie van afvalstof is daarbij van groot belang omdat de reikwijdte van dit begrip bepaalt of bij de inzameling, opslag en verwerking daarvan allerlei regelgeving van toepassing is hetgeen veelal ook hoge kosten met zich meebrengt. Gelet op de definitie in de Wet milieubeheer zijn overblijfselen die niet bewust zijn geproduceerd maar vrijkomen bij een productieproces aan te merken als afvalstoffen. Toch oordeelden rechters dat bijvoorbeeld afgedankte autobanden wel als afvalstof moeten worden aangemerkt en eierschalen die bewerkt waren tot kalkmeststof niet! Uiteindelijk heeft de Europese Commissie criteria opgesteld om een scheiding aan te brengen tussen afvalstoffen, bijproducten en afvalstoffen (einde afvalfase). Dit is vervat in de Europese Kaderrichtlijn afvalstoffen uit 2008. RU heeft vóór 2008 voor de reststoffen ‘waterrijzer’ en ‘kalkkorrels’ zogenaamde ‘niet-afvalstof-verklaringen’ bedongen bij de bevoegde provinciale gezagen. Zo konden voornoemde reststoffen als grondstof worden ingezet in specifieke productieprocessen/toepassingen. De totstandkoming van de Europese Kaderrichtlijn afvalstoffen, ergo relevante bepalingen in de Wet milieubeheer heeft RU aangegrepen om de reststoffen ‘kalkkorrels’ en ‘waterrijzer’ tot bijproduct te verklaren aangezien de stoffen aan de genoemde criteria voor de status van bijproduct beantwoorden. RU is overigens destijds actief betrokken geweest bij de ontwikkeling van de bijproduct criteria. Participanten hebben op aangeven van RU voornoemde stoffen laten registreren bij het Europese Chemicaliënagentschap (ECHA) te Helsinki conform de Europese REACH-verordening (2006). De producenten van de stoffen nemen daarmee hun verantwoordelijkheid om informatie te verzamelen en beschikbaar te stellen over de eigenschappen van de chemische stoffen, risico’s te beoordelen en maatregelen te achterhalen in het belang van veiligheid, gezondheid en milieu. De reststoffen ‘kalkkorrels’ en ‘waterrijzer’ zijn nu vrij verhandelbaar gegeven hun REACH-registratie en bijproductstatus. Afvalstoffen kosten een onderneming geld, bijproducten leveren daarentegen geld op! Het vorenstaande leert ons dat actieve betrokkenheid bij beleid- en regelgeving loont. RU heeft zich dan ook in de loop van de jaren ontwikkeld tot een kennisplatform op dit vlak. Uit dien hoofde behartigen we dan ook de belangen van onze aandeelhouders voor wat betreft hun zuiveringsresiduen. Recent nog bij de totstandkoming van het Landelijk afvalbeheerplan 3 en de problematiek rond de belastingheffing op de storting van asbestcementleidingen en het aanstaande stortverbod voor deze (gevaarlijke) afvalstof.

Afbeelding 4: Inzet van kalkkorrels als vulstof voor C2C- tapijttegels

Waar staat RU nu

Het directeurenberaad van de Nederlandse drinkwaterbedrijven heeft op 17 juni 2013 aan RU gevraagd om de toegevoegde waarde van de onderneming voor zijn participanten aan te tonen. RU heeft daarop Arcadis Benelux B.V. gevraagd om te onderzoeken hoe RU zich verhoudt tot vergelijkbare ondernemingen. Voor het onderzoek is een benchmarkmethodiek ontwikkeld, waarbij de prestaties zowel in financieel-economisch opzicht als vanuit duurzaamheid kunnen worden gemeten. Ook is vastgesteld hoe Nederland zich op dit vlak verhoudt tot de landen direct om ons heen. *De uitkomsten van de studie zijn dat de waterbedrijven zonder RU duurder uit zijn en dat de oplossingen van RU bovendien duurzamer zijn.* De volgende elementen zijn hierbij van belang:

- Collectiviteit /sectoraal denken, waarbij participanten aan RU een zelfstandige contracteerbevoegdheid hebben toegekend
- Technische en beleidsmatige innovaties; er zijn reststoffen met bijbehorende volumes die voor een commerciële partij niet interessant zijn, waardoor innovatie achterwege blijft. Participanten vanuit hun publieke taak en MVO-wensen verwachten van RU, dat deze zich inspannt om voor dergelijke producten toch op zoek te gaan naar ontwikkelingsmogelijkheden.
- Schaalvoordeel en exclusiviteit; RU dankt haar unieke positie voor een belangrijk deel aan het feit dat zij door haar participanten de maximaal haalbare schaal binnen de drinkwatersector heeft.
- Kennisplatform voor regelgeving en beleid inzake afvalstoffen

Afbeelding 5: Toepassing van kalkslib als kalkmeststof in de landbouw

In de afgelopen jaren heeft RU, met circa 6fte aan bezetting, samen met haar participanten het recyclingspercentage, waaronder hergebruik van de reststoffen weten op te voeren tot boven de 90% van het jaarlijkse aanbod. Zo vinden kalkkorrels hun weg naar diverse economische sectoren zoals de land- en tuinbouw, sierteelt, tapijt- en glasindustrie, bouwnijverheid en minerale grondstoffenhandel. De nieuwste ontwikkeling is om de kalkkorrels weer te hergebruiken als entmateriaal in onthardingsreactoren van de waterbedrijven. Waterijzer (vloeibaar en steekvast) vindt vooral aftrek bij binnen- en buitenlandse biogas-energiecentrales, baksteenindustrie en rioolwaterzuiveringsinrichtingen. Een gering percentage van de reststoffen (met negatieve waarde) zoals aluminiumslib, poederkoolslib en een deel van het filterzand worden als ‘bouwstof’ gekeurd en afgevoerd naar ‘werken’ (geluidwallen, dijken e.d.).

We zetten de reststoffen het liefst zo dicht mogelijk bij huis af. De gemiddelde vervoersafstand per ton nam in de voorbije 5 jaar af met maar liefst 27%. Vooral de afzet van kalkkorrels en (vloeibaar) waterijzer naar regionale afnemers draagt hier maatgevend aan bij. Ook worden grotere leveringen steeds vaker per schip naar de plaats van bestemming vervoerd.

Werden er in 2008 nog (bijna) geen opbrengsten aan de aandeelhouders uitgekeerd, inmiddels is de netto-uitkering opgelopen tot boven de € 1 miljoen op jaarbasis. Dit is vergelijkbaar met de gezamenlijke bijdragen van participanten aan de apparaatskosten van RU. Naast realisatie van hogere opbrengsten zijn ook de uitgaven voor transport, opslag, keuring en acceptatie in de afgelopen 5 jaar met tenminste 35% teruggedrongen.

Inmiddels schrijven bijna 4 van de 10 waterbedrijven ‘zwarte’ cijfers (ex bijdrage RU) voor wat betreft de bestemming van al hun reststoffen.

Ontwikkelingen en uitdagingen voor de komende jaren

De in 2013 uitgevoerde marktevaluatie en de uitkomsten daarvan was voor RU aanleiding om de toekomstige koers nog eens goed tegen het licht te houden: welke richting gaan we op? In ieder geval vervolgen we de ingeslagen weg in bedrijfseconomisch opzicht, zoals: (verdere) verlaging van de afvoerkosten; verhoging van de opbrengsten uit de verkoop van reststoffen; en als fundament een goede organisatie van de gehele keten, van oorsprong tot toepassing. Daarnaast is de vraag aan de orde: hoe verstevigen we de positie van RU verder? In dat kader zou de onderneming haar basis moeten verbreden en/of haar activiteiten moeten uitbreiden. De uitwerking daarvan heeft zijn beslag gekregen in de koers zoals vastgelegd in het ondernemingsplan 2015-2018. In de aandeelhoudersvergadering van juni 2014 is het plan met instemming begroet en opent daarmee de weg om de diensten van RU uit te breiden naar andere spelers in de waterketen, de waterschappen.

Het concept van een Shared Service Center voor de (specifieke) reststoffen van de waterbedrijven trekt inmiddels veel aandacht in het buitenland. In de landen waar individuele waterbedrijven zelf de bestemming van hun reststoffen ter hand nemen, is sprake van substantieel hogere afzetkosten en in duurzaamheidsopzicht laagwaardiger bestemmingen. De kansen liggen er, maar hoe verzilver je die?

De uitgestippelde (strategische) koers stoelt sterk op de zelfstandige contracteerbevoegdheid van RU. Daardoor is RU in staat om zelf de afweging tussen bijvoorbeeld kosten en de mate van duurzaamheid te bepalen. Het verdienmodel, gebaseerd op deze discretionaire bevoegdheid, maakt dat RU niet gedwongen is om toeleveranciers te koppelen aan bestemmingen waardoor RU maximaal gebruik kan maken van het collectieve schaalvoordeel. De uitdaging die ons hierbij te wachten staat is een verdere aanscherping van de rol van RU en de richting in duurzaamheid. Hoe bouw je maatwerk in voor individuele participanten ten aanzien van de bestemming (mate van duurzaamheid) of juist

het streven naar een maximale opbrengst? Ook zijn er participanten die vooral ontzorgd willen worden. We moeten naar een bedrijfsvoering die ruimte geeft om al die verschillende modaliteiten te ondersteunen. Zoals eerder gememoreerd zal een ‘routekaart drinkwaterreststoffen 2030’ worden opgesteld met daarin concrete ambities en strategieën. Op basis daarvan kunnen individuele participanten hun eigen inzet bepalen en komen tot goede onderlinge werkafspraken tussen RU en haar participanten.

Samenwerking in de waterketen

Zoals bekend hebben de waterschappen het concept van ‘de Grondstoffenfabriek’ bedacht. Waardevolle stoffen zoals fosfaat, cellulose of bioplastisch uit afvalwater winnen en naar de markt brengen. Inmiddels wordt fosfaat, in de vorm van ‘struviet’ op verschillende afvalwaterzuiveringsinrichtingen teruggewonnen, en is men gestart ook cellulose uit het afvalwater te halen. Er is (inmiddels) vraag vanuit de markt maar hoe knoop je vraag en aanbod aan elkaar? Wat zijn geschikte afzetmarkten en welke producten moeten worden ontwikkeld? Welke wettelijke belemmeringen zijn er en welke mogelijke oplossingen zijn er voor een veilige bestemming van de teruggewonnen grondstoffen? Wat zijn de rollen en verantwoordelijkheden zowel tussen de waterschappen onderling als tussen de markt en de waterschappen? RU en haar participanten hebben daarin al een hele ontwikkeling doorgemaakt dus zouden in dit opzicht goede partners zijn om de waterschappen te ondersteunen bij het verwezenlijken van hun concept. Daarbij zij aangetekend dat geheel nieuwe product-markt-combinaties (pmc’s) moeten worden opgetuigd, die niet aansluiten bij de ontwikkelde pmc’s voor reststoffen vanuit de waterbedrijven. Veel meer dan bij de waterbedrijven zullen technologische ontwikkelingen moeten worden gestimuleerd, die nodig zijn voor winnen en verwerken van grondstoffen uit afvalwater. RU zou daarbij haar kennis en kunde inzake marktontwikkeling en verkoop van producten kunnen inzetten terwijl de waterschappen bij uitstek technologische/technische kennis kunnen leveren op het vlak van waterzuivering en verwerking van reststromen van het zuiveringsproces. Relevante (regionale) marktkennis in de context van ‘de Grondstoffenfabriek’ wordt vertaald in termen van techniek en uitvoering ter realisatie van geïdentificeerde kansen. Ook zou men kunnen beschikken over de kennis van RU op het vlak van beleid en regelgeving inzake afvalstoffen, zoals de registratie van stoffen ingevolge de Europese REACH-verordening. RU heeft inmiddels op verzoek van Waternet/AGV de verwaarding van struviet van de zuiveringsinrichting Amsterdam-West ter hand genomen en overlegt met enkele waterschappen over het terugdringen van de ketenkosten van een aantal specifieke reststromen van afvalwaterzuiveringsinrichtingen. ■

Afbeelding 5: Toepassing van kalkkorrels als kalkmeststof voor gazon-, sier- en moestuin

SAMENVATTING

Reststoffenunie Waterleidingbedrijven B.V. (RU), owned by the Dutch Water Supply Companies, is responsible for materializing the waste management policy with respect to water treatment plant residuals. Creating sustainable and economical value by recycling and re-use as its mission. Participants in RU contribute to the organisational costs related to the amount of residuals produced. Also costs for transport, operation and logistics shall be borne by the participants. On the other hand, ninety percent of the revenues are distributed to the ‘owners’ of the residuals. The governance structure resembles those of the ‘mothers’, having a Supervisory Board and General Shareholders’ Meetings. Being an extension of the Water Supply Companies with respect to treatment residuals, RU focuses particularly on stakeholders management by offering them information through quarterly and annual reports as well as online information on the level of individual water treatment plants. Moreover RU develops in close cooperation with our participants road maps for a sustainable future for their residuals. RU succeeded in turning the waste status of several residuals into a qualification as a by-product, thus in accordance with EC Rules and national legislation. This turned the disposal of wastes into a profitable trade with by-products from public water supply. Today, we recycle up to 95% of the residuals to e.g. glassworks, brickmaking factories, horticulture and agriculture, a producer of C2C carpet tiles, raw material suppliers, biogas plants and waste water treatment facilities. The concept of RU has attracted a great deal of (inter)national attention, offering possibilities to further strengthen our position on the home market. Currently RU investigates the possibilities of cooperation with the Water Boards to assist them into the transforming waste water treatment plants into ‘raw material factories’.
